

INHOUD

VOORWOORD	11
ZELF HAIKU SCHRIJVEN?	12
HOE DE HAIKU MIJN LEVEN BINNENGLIPTE	13
JE KLIM VOORBEREIDEN	18
DE KOUDE DUIK	19

BASISKAMP VERKENNING

20

DE OEFENWIELTJES VAN DE HAIKU	21
GEEN DEFINITIE	24
OKÉ, TOCH EEN DEFINITIE	28
NAAR DE ROOTS VAN DE HAIKU	31
EN DE WINNENDE CIJFERS ZIJN... 5 7 5!	37
POËTISCHE BORRELNOOTJES UIT HET OUDE JAPAN	38
DE READYMADE HAIKU	40
DE HAIKU'S NATUURLIJKE SCHOONHEID	44
NATUUR MET EEN TWIST	53
OVER OBSERVATIE, REGISTRATIE EN HET HAIKUMOMENT	55
MET AL JE ZINTUIGEN SCHRIJVEN	60
EEN TIP VAN BASHŌ	65
OVER DE GRONDTOON VAN HAIKU	66
MAG HET RIJMEN?	69
MAG HIER EEN TITEL STAAN?	70
SNIJDEN, WENDEN EN TEGENSTELLEN	71
PANORAMISCH UITZICHT OVER DE HOOGTEMETERS DIE WE AL HEBBEN OVERWONNEN	75
TIPS VOOR EEN VLOTTERE BEKLIMMING	76
DE WATERVAL	77

BASISKAMP VERDIEPING

80

DE AVONTUURLIJKE RODE ZONE IN	81
EN DAN NU IETS HELEMAAL ANDERS	82
DE SENRYU	88
HET PAD VAN DE VERWONDERING	96
DE VERGELIJKING	100
HOEWEL DICHTERS APEN ZIJN, KUNNEN ZE ALLES MENSELIJK MAKEN	106
OBJECTIEF, SUBJECTIEF OF ERGENS DAARTUSSEN	112
NIET TE VEEL OVER NADENKEN	118
DE ALLERLAATSTE HAIKU	123
SUGGESTIE, MYSTERIE EN MEERDERE BETEKENISSEN	129
SPELEN MET DE HARTSLAG VAN JE HAIKU	133
EXTRA TIPS OM RICHTING TOP TE RAKEN	147

HOOGTEKAMP VRIJHEID

148

DE VRIJHEIDSHAIKU	149
DE ONELINER	151
DE HORRORHAIKU	153
DE SENSUELE HAIKU	154
DE OUT OF OFFICE-HAIKU	158
HACK EEN SPREEKWOORD	160
DE HISTORISCHE HAIKU	162
DE BINGEWATCH-HAIKU	164
DE HOROSCOOPHAIKU	166
PAARDENOOG	169
DE CAPSLOCK-HAIKU	170
HAIKUBOODSCHAP VOOR HET NAGESLACHT	172
DE VERBODS/GEBODSHAIKU	175
DE MINIMALISTISCHE HAIKU	177
DE TUTORIAL HAIKU	178
ALS HET MAAR GEEN VIJF-ZEVEN-VIJF IS	179

DE MEEST ONPOËTISCHE HAIKU	180
O!	181
DE WHATSAPP-HAIKU	182
DE CRIMHAIKU	183
DE HAIKUMEDAILLE	184
DE POLITIEK (IN)CORRECTE HAIKU	187
HET OOG WIL OOK WAT	189
DE HAIBUN-UITDAGING	192
EN NU?	194
GEEN HAIKU ZAL OOIT GROOT GENOEG ZIJN OM JULLIE GEPAST TE EREN	196
VERWIJZINGEN	197
GERAADPLEEGDE WERKEN EN LEESTIPS	201
EERSTE HULP BIJ BEGRIPSVERWARRING	204

VOORWOORD

Welkom bij de haikuprutsclub!
Alle poëzie begint met prutsen.
Met uitproberen. Met spelen.
Precies dat gaan we doen.

Haiku is een prachtig excuus om je berichtenbrakende telefoon uit te zetten, je oververmoeide laptop weg te leggen, jengelende kinderen te parkeren voor een marathontuitzending van *FC De Kampioenen* en heerlijk alleen in een nieuw Avontuur te stappen.

Met *STUDIO HAIKU* wil ik je speeltijd geven. Tijd en witruimte om op verkenning te gaan.

Het is mijn diepste wens dat dit boek reist op bodems van rugzakken en handtassen, slingert op nachtkastjes, uitgeleend wordt en nooit meer teruggegeven. Ik hoop dat het smerig wordt, beduidt en tot uit elkaar vallens toe met je mee op pad mag.

De haikuprutsclub heeft maar één regel: we doen niet aan meningen.¹ Wij zijn neutraler dan Zwitserland in 1939. Ik sta niet met scorebordjes of rode stiften klaar om je haiku's te beoordelen. 'Goed of slecht' parkeren we. Voor detailkritiek en verfijning van je techniek is later nog zoveel tijd. Ik wil dat je eerst naar de basis gaat: het spelen. Dat je verliefd wordt op je rommelige handschrift en hartstochtelijk puzzelt en uitprobeert.

Moge dit boek een estafettestokje zijn dat mijn schrijfplezier aan jou doorgeeft. Moge dit boek je helpen om wat je omringt te eren of het van je af te schrijven, om verbinding te maken, om met woorden aan te raken wat om je aandacht vraagt. En bovenal: dat het je mag inspireren om verwonderd te blijven, nieuwsgierig en open te kijken naar al wat zich aan je voeten ontvouwt. Kom. Speeltijd is begonnen.

1 Een haiku over Meningen
Blah blah blah blah blah
Blah blah blah blah blah blah blah
Blah blah blah blah blah.

HOE DE HAIKU MIJN LEVEN BINNENGLIPT

Grote dingen gebeuren soms stoemelings.

In het voorjaar van 2019 reisden mijn lief en ik naar Japan, weg van onze werkagenda's en vernielzuchtige huiskatten. We reden in een monorail door de zonsondergang in Tokio en bestelden onbegrijpelijke gerechten in groezelige huiskamerrestaurants. We raakten verzeild in vrolijke saketoasts, kleine capsulekamers, felgekleurde Love Hotels, luidruchtige gokhallen en eindeloos lijkende roltrappen. We laafden onze ogen aan harmonieuze kleurpaletten en speelden met de tijd. We pingpongden tussen tijdloos, toekomst en jaren tachtig, tussen onbegrijpelijk en heel herkenbaar. We bewogen in choreografieën van mensenzeeën en vonden rust en ogentroost in tempels en tuinen. We doken onder in heetwaterbaden en zagen vanuit de sneeuw de eerbiedwaardige Fuji oprijzen. In Hiroshima vonden we hoog opgetrokken buildings als fenixen boven de as van de herdenkingssite. Op pompende Amerikaanse beats ging daar met zicht op de A-Dome het Wereldkampioenschap BMX door. En ja, we waagden ons aan karaoke. Eenmalig, maar onvergetelijk voor wie mijn liefste kent.

De dagen vielen als bloesemblaadjes en na drie heerlijke weken onderweg beseften we dat er nog één ding moest gebeuren voor we konden terugkeren: postkaartjes! Welke zin heeft het om zo ver te reizen als je je vrienden niet met een postkaart in het gezicht kan wrijven dat zij gewoon thuis zijn gebleven?

Zo begon de postkaartmissie. We kochten karton, een krakkemikkige schaar en een Japans zakwoordenboek voor kinderen. Kom, riep ik buiten mezelf van knutseldrift, we gaan haiku proberen! We plakten een mooi klinkend woordenboekwoord als titel, daaronder gingen we los. Enkele minuten later had ik een kapsel vol lijmstift, onuitwisbare inkt op zowat elk lichaamsdeel, en lag voor mij op tafel mijn allereerste haikupostkaart:

HAIKU VOOR HELEEN

Kleren vol met mos
ninja's muilen in het bos
jij Japanse vos.

En vlak daarna deze tweede, voor een vriendin die jarenlang in Oeganda woonde:

Een haiku voor Miet
Japan is Oeganda niet
iets meer Japanners.

En daarna nog! en nog! en nog! Ik glimde als een discobal in de jaren zeventig. Na een maandenlange droge schrijfperiode brak in mijn geblokkeerde hoofd plots een rave uit, compleet met uitzinnige lichteffecten, hartkloppingen, trillende kaken en totale euforie. Mijn hoofd werd een flipperkast waarin woorden en beelden flitsend werden rondgeschoten tot ze joelend tot stilstand kwamen in halve haiku's op mijn kladblad.

Misschien was het de bedwelmende geur van de goedkope lijmstift, maar ik denk dat er iets anders speelde. Dat ik mezelf simpelweg de toelating gaf om zomaar iets te schrijven. Ik schreef gewoon neer wat er in me opkwam. Ik oordeelde niet, ik schreef gewoon. Ik probeerde geen literair meesterwerk te maken, maar een simpele postkaart. Het hielp dat ik toen weinig van haiku wist, waardoor ik kon spelen zonder regeldrift. Het was heerlijk. Dankzij de haikupostkaartjes zat ik midden op de dag aan een keukentafel in Kyoto te hiklachen als een dronken hyena. Ik was zo bezig geweest met 'goede' gedichten maken en deadlines halen dat mijn interne criticus meedogenloos het plezier uit mijn schrijven had geranseld. Die middag namen de haiku's revanche. 'Moeten' werd buitenspel gezet. En ik vond mijn schrijfplezier terug.

Na onze terugkeer bleef ik op haiku broeden, vastberaden om mijn haikuplezier besmettelijk te maken. Daarna escaleerden de dingen snel. Ik stak een marathonhaikuproject in elkaar, want ik heb de neiging te overdrijven als ik iets leuk vind. Met STUDIO HAIKU verzon ik een nomadisch poëzieatelier om honderd jaar na de Olympische Spelen in Antwerpen mijn thuisbasis aan Tokio te verbinden.

Mijn idee? Haiku schrijven voor de 'atleten van het gewone leven', onbekende, dagdagelijkse medemensen. Ik wilde op maat gemaakte haiku's overhandigen als een ereteken, niet voor winst, maar voor deelname aan dit leven.

Ik zou een jaar lang door Vlaanderen en Nederland zwerven om precies 962 haiku's te schrijven, eentje voor elke gouden plak die in de zomer van 2020 in Tokio uitgereikt zou worden. En ik begon. Ik schreef haiku's voor toevallige passanten en zette workshops op om mensen zelf

aan het schrijven te krijgen. Ik mikte mijn pijlen op plekken waar weinig poëzie huist: ik gaf workshops in ziekenhuizen, woonzorgcentra, instellingen, scholen, gevangenissen en vatte post op straathoeken, pleintjes, bussen en treinen om mijn medaillewinnaars op te merken.

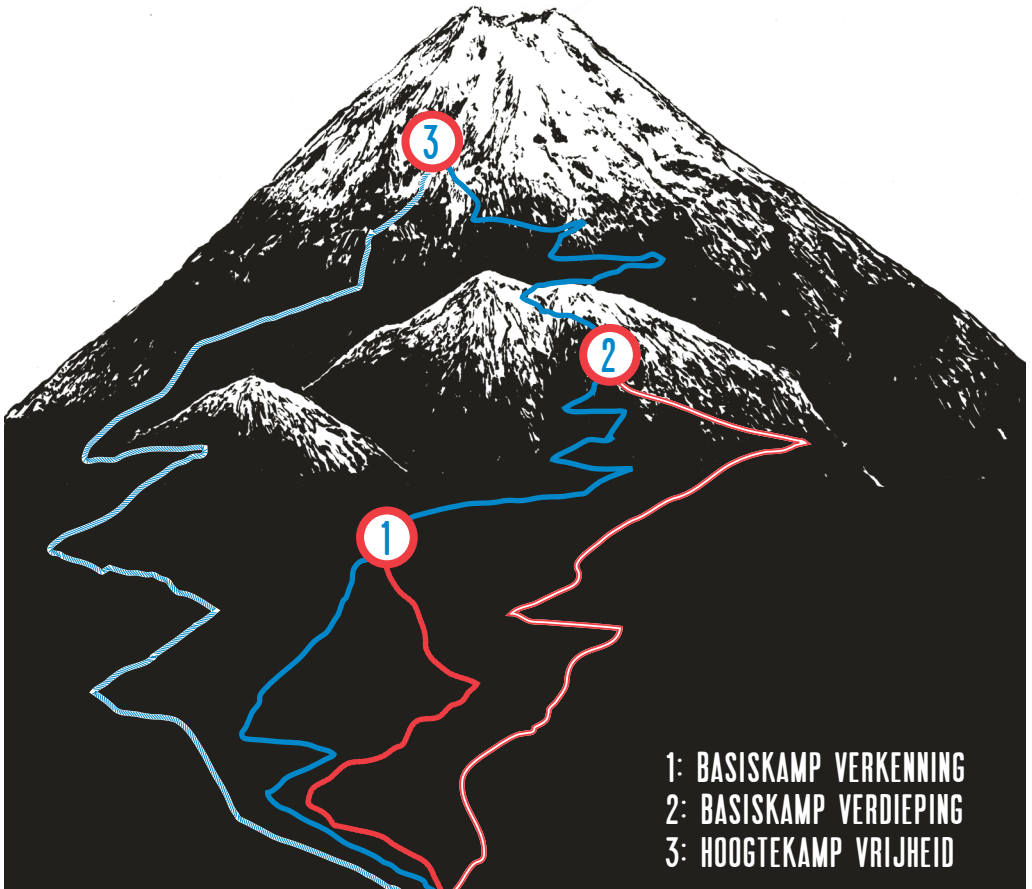
Mijn leidraad was simpel: geraakt worden. Niets groots en meeslepend, maar een kleine gebeurtenis of ontmoeting die door het pantser van de dagdagelijkse afstandelijkheid wist te glippen.

De eerste haiku schreef ik op een herfstige oktoberdag. De kastanjes waren net gevallen en ik maakte een korte middagwandeling in het park. Mijn aandacht werd getrokken door een stokoude man achter een rollator die van het wandelpaadje af geschuifeld was en nu in het midden van het gras stond. Onder de doorgebogen takken boog hij moeizaam mee. Uiterst voorzichtig vouwde hij zich voorover en reikte met open hand naar beneden. Zijn vingers omklemden iets en toen hij zich weer rechtrok, kon ik zien dat hij een kastanje had geraapt. Onze blikken kruisten en hij gaf me een vette knipoog. Ik kon niet anders dan breed grijnzen. Terwijl ik verder wandelde, vormde de haiku zich en ik liep terug om hem te overhandigen.

Zo begonnen mijn haikuwandelingen. Gezicht na gezicht. Moment na moment. Er was het tienermeisje met koptelefoon dat uit volle borst meezong in de trein en verlegen glimlachte toen ze zich betrappt voelde. Er was de jonge gast die op de eerste ochtendbus zorgzaam zijn zwalpende vriend probeerde thuis te krijgen. De pendelaar met slaap in de ogen die zich tegen het treinraampje liet meevoeren naar kantoor. De poetshulp van het grote appartementsgebouw die elke week anoniem een zee van citroen naliet.

Het escaleerde prachtig verder: Antwerps keramiste Barbara Van den Broeck zorgde voor unieke keramieken medailles, zodat elke haiku voortaan met een officiële medaille kon worden overhandigd. Fenomenale collega-schrijvers Anneleen Van Offel en Amina Belôrf zorgden samen met de wonderlijke blik van fotografe Assia Bert voor projectversterking. De Spelen van Tokio gingen niet door zoals gepland, maar STUDIO HAIKU was niet te stoppen. Samen brachten we honderden mensen aan het schrijven. Ik kreeg zakken vol postkaarten met allereerste haiku's toegestuurd.

STUDIO HAIKU groeide uit van een persoonlijke schrijfmarathon tot een uitbundige, grootschalige, collectieve haiku-ontmaagding, met honderden eerste keren van postbodes, poetspersoneel, zorgverleners, pubers, leerkrachten op rust, herstellende patiënten... Ik koester schoendozen vol warme herinneringen aan alle ontmoetingen.

JE KLIM VOORBEREIDEN

'Wie Mount Everest wil beklimmen, heeft twee opties: ofwel vertrek je in China, ofwel in Nepal. Om de klimmers te laten aanpassen aan het weer en de condities op zo'n hoogte zijn er twee basiskampen waar iedere toerist verplicht heel wat tijd moet doorbrengen, zodat hun lichaam zich kan aanpassen aan zijn omgeving. In beide kampen zijn er dokters, die klimmers advies geven voor ze beginnen aan de beklimming. Een tijdje blijven in het basiskamp, zoals voorgeschreven wordt, helpt de avonturiers mogelijke gezondheidsproblemen te voorkomen die veroorzaakt worden door het verschil in druk en hoogteziekte. Kamp Zuid vind je terug in Nepal, terwijl Kamp Noord in het territorium Tibet (China) ligt.' (Everestian.com)

In dit boek is het net zo. Om haiku-avonturiers te laten acclimatiseren zijn er twee basiskampen: Basiskamp Verkenning en Basiskamp Verdieping. In beide kampen krijg je instructies en advies om je te laten wennen aan haiku en je schrijfkrachten op te bouwen. Ik raad je aan om een tijdje in de basiskampen te spenderen tot je op volle kracht bent. Aan de top van het boek ligt Hoogtekamp Vrijheid, een experimentele plek waar regels niet meer tellen. Waar haiku – net als zuurstof – alleen nog pure mogelijkheid is.

Afhankelijk van je zin voor avontuur kan je dit boek op vier verschillende manieren veroveren:

 brengt je naar Basiskamp Verkenning, waar je stapsgewijs door de fundamentele basisbeginselen wordt geleid.

 brengt je naar Basiskamp Verdieping, waar je dieper duikt in vorm en inhoud.

 brengt je van Basiskamp Verkenning naar Basiskamp Verdieping en slingert je nadien door enkele experimentele oefeningen in Hoogtekamp Vrijheid.

 brengt je zonder omweg, regelrecht, naar Hoogtekamp Vrijheid, de experimentele haiku-vrijplek.

Achter in het boek is tot slot een vrije werkzone waar je zoveel tussenstops kan maken als je wil.

DE KOUDE DUIK

Duik in het diepe. Schrijf hier je eerste haiku.

Je instructies zijn:

- drie versregels
- vijf lettergrepen, zeven lettergrepen, vijf lettergrepen

Het aantal woorden maakt niet uit. Alleen het aantal lettergrepen telt: zeventien in totaal volgens deze structuur: vijf lettergrepen in de eerste regel, zeven in de tweede, opnieuw vijf in de derde.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

VOORBEELD LOTTE

Een ijs/kou/de duik (vijf lettergrepen)

O/ god/ mijn/ maag/ slaat/ dub/bel (zeven lettergrepen)

Wim/ Hof²/ zou/ trots/ zijn (vijf lettergrepen)

Tip: ik schrijf mijn haiku's luidop. Terwijl ik puzzel, spreek ik de woorden uit en tel ik de lettergrepen op mijn vingers, met mijn linkerhand voor me uit.

Zo. We zijn vertrokken. Ik ben trots op je. In het basiskamp kan je opwarmen.

2 Wim – *The Iceman* – Hof is geen haikudichter, maar een Nederlander die verschillende kouderecords op zijn naam heeft staan. Hij ontwikkelde de Wim Hof-methode: koudetraining in een ijsbad om je lichaam en geest aan te scherpen. Ik weet niet of dat werkt, maar ik kan je zeker een haiku-ijsbad aanbevelen.